

Hadiyth Ya 61

Dunia Ni Kama Kivuli Anachokitumia Msafiri Kwa Muda Tu

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) قَالَ: نَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حَصِيرٍ فَقَامَ وَقَدْ أَثَرُ فِي جَنْبِهِ، فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! لَوْ اتَّخَذْنَا لَكَ وَطَاءً. فَقَالَ: ((مَا لِي وَمَا لِلدُّنْيَا؟ مَا أَنَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا كَرَائِبٍ اسْتَقَالَ تَحْتَ شَجَرَةٍ ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا)) الترمذي وقال: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

Imepokelewa kutoka kwa ‘Abdullaah bin Mas’uud (رضي الله عنه) amesema: “Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) alilala kwenye jamvi la mtende likamfanyia alama ubavuni mwake tukasema: Ee Mjumbe wa Allaah! Tukufanyie godoro laini? Akasema: ((**Mimi na dunia wapi? Mfano wangu na dunia ni kama mpandaji** [anayesafiri kwa mnyama] **aliyepumzika kivulini chini ya mti**, [muda mfupi tu] **kisha akaondoka na kukiacha**)).¹

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Dhihirisho la zuhd ya Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم), yaani kuipa mgongo dunia.
2. Mapenzi na huruma za Maswahaba kwa Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) kama anavyowapenda na kuwaonea huruma yeye.

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ۚ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ ۖ﴾

((Muhammad ni Mtume wa Allaah, na wale walio pamoja naye ni wenye nyoyo thabiti mbele ya makafiri na wenye kuhurumiana wao kwa wao)).²

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ ۖ﴾

رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

((Amekufikieni Mtume aliye jinsi moja na nyinyi, yanamhuzunisha yanayokutaabisheni, anakuhangaikieni [na] kwa walioamini ni mpole na mwenye huruma)).³

¹ At-Tirmidhiy na amesema Hadiyth Hasan Swahiyh.

² Al-Fat-h (48: 29).

³ At-Tawbah (9: 129).

3. Maisha ya dunia ni nyumba ya kupita, na maisha ya Aakhirah ndiyo ya milele. [Al-'Ankaboot: 64, Al-an'aam 6: 32, Ghaafir 40: 39] [Rejea Hadiyth namba 58, 60].
4. Kujihimiza kujenga Aakhirah kwa 'amali njema.
5. Mifano ya Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) yenye hikma, busara, mazingatio na mafunzo mazito.
6. Ni vizuri kutoa mifano ili kufahamisha jambo lieleweke kwa undani na kuzidisha Iymaan ya mtu.

Hadiyih Ya 62
Sadaka Haipunguzi Mali, Msamaha Unazidisha Utukufu, Na Kunyenyekea
Kunampandisha Mtu Daraja

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((مَا نَقَصْتُ صَدَقَةً مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ عِزًّا وَجَلًّا)) مسلم

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: **((Kutoa sadaka hakupunguzi mali, Allaah Hamzidishii mja msamaha ila Humpa utukufu, na yeyote anayenyenyekea kwa ajili ya Allaah, Allaah Aliyetukuka Atampandisha Daraja [Atamtukuza]))**.⁴

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Kila anapotoa mtu sadaka, ndipo Allaah (سبحانه وتعالى) Anapomuongezea au Humlipa malipo mema Aakhirah, kwani Ameahidi hivyo. [Al-Baqarah 2: 245, 261, Al-Anfaal 8: 60, At-Tawbah 9: 121, Sabaa 34: 39, At-Taghaabun 64: 17].

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفُهُ لَهُ وَأَكْبَرُ كَرِيمٌ﴾

((Ni nani atakayempa Allaah karadha [mkopo] nzuri [kwa kutoa Zakaah na sadaka na kheri nyinginezo] ili Amzidishie mara nyingi [hapa duniani] na apate malipo mazuri [Aakhirah]?)).⁵

2. Kutoa katika Njia ya Allaah (سبحانه وتعالى) ni miongoni mwa sifa za Muumin [Al-Baqarah 2: 1-5, 265, 274, Aal-'Imraan 3: 134, Al-Anfaal 8: 2-4, At-Tawbah 9: 111, Al-Hajj 22: 35, As-Sajdah 32: 16, Ash-Shu'wraa 42: 38, Adh-Dhaariyaat 51: 19, Al-Ma'aarij 70: 24].
3. Waliobashiriwa Pepo miongoni mwa Maswahaba; Abu Bakr, 'Umar, 'Uthmaan bin 'Affaan, 'Abdur-Rahmaan bin 'Awf (رضي الله عنهم) walitoa mali zao kwa wingi na walizidi kupata kheri na Baraka.

---

⁴ Muslim.

⁵ Al-Hadiyd (57: 11).

4. Kusamehe ni miongoni mwa sifa za Muumin zinazomrejeshea faida mwenyewe. [Aal-'Imraan 3: 134, An-Nuwr 24: 22, 134].
5. Kunyenyekea ni sifa kuu miongoni mwa sifa za Muumin inayompandisha daraja mbele ya Allaah (سبحانه وتعالى).
6. Kunyenyekea ni dalili ya kutokuwa na kiburi, na ni ufunguo wa Peponi [Rejea Hadiyth namba 66].

Hadiyth Ya 63
Jiepushe Na Shaka, Kwani Halali Na Haramu Imebainishwa, Moyo Ni Mfalme Wa Viungo

---

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ (رضي الله عنهما) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ((الْحَلَالُ بَيْنَ وَالْحَرَامِ بَيْنٌ، وَبَيْنَهُمَا مُتَشَابِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa An-Nu'maan bin Bashiyr (رضي الله عنهما) amesema: Nilimsikia Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) akisema: ((**Hakika halali iko wazi na haramu iko wazi. Baina ya mawili hayo mna yenye kutia shaka. Wengi miongoni mwa watu hawayajui. Basi atakayejiepusha yenye kutia shaka, atakuwa amejiepushia shaka katika Dini yake na heshima yake. Na Atakayetumbukia katika yenye kutia shaka, ataingia kwenye haramu. Kama mchungu anayechunga kando ya mipaka, ni haraka kulisha humo [mpaka mwingine wa watu]. Zindukeni! Kila mfalme ana mipaka. Zindukeni! Kwa yakini mipaka ya Allaah ni haramu Alizoziharamisha. Zindukeni! Kwa yakini katika mwili mna kinofu [cha nyama], kinapokuwa sahihi, mwili wote unakuwa sahihi. Kinapoharibika, mwili wote unaharibika. Zindukeni! Kinofu hicho ni moyo**)).⁶

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Dini ya Kiislamu imefunza na kubainisha kila jambo na shari'ah zake. Hakuna jambo lililoachwa [Al-An'aam 6: 38, An-Nahl 16: 89].
2. Himizo la kufuata yaliyo halali na kujiepusha na yaliyo haramu.
3. Kutokufuata matamanio ya nafsi na kujiepusha na mambo yenye shaka [Aal-'Imraan 3: 7], kwani huenda yakampeleka mtu kuingia katika ya haramu.

---

⁶ Al-Bukhaariy na Muslim.

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَبَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَامَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولَٰئِكَ﴾
 ﴿الْأَلْبَبِ﴾

((Yeye Ndiye Aliyeteremsha kwako Kitabu humo mna Aayah Muhkam [zilizo wazi maana yake, hazihitaji Aayah zingine kuzifasiri] hizo ndio msingi wa Kitabu, na nyinginezo ni *mutashaabih* [haziko wazi maana yake, zinahitaji Aayah za Muhkam kuzifasiri]. Basi wale ambao katika nyoyo zao mna upotovu, hufuata zile zilizoshabihiana kutafuta fitnah na kutafuta tafsiri zake; na hakuna ajuae tafsiri zake isipokuwa Allaah. Na wenye msingi madhubuti katika elimu husema: "Tumeziamini, zote ni kutoka kwa Mola wetu." Na hawakumbuki ila wenye akili.)).⁷

4. Muumin afuate yaliyo na dalili na aache yasiyokuwa na dalili ili ajiepushe na uzushi.
5. Allaah (سبحانه وتعالى) Ameweka mipaka ya shari'ah Zake katika kila kitu na Ametahadharisha anayevuka mipaka. Mifano yake ni katika [Al-Baqarah 2: 187, 229, 230, An-Nisaa 4: 13, Al-Mujaadalah 58: 4, At-Twalaq 65: 1].
6. Wito wa kuisalimisha nafsi kwa undani nao ni moyo, uwe ni wenye Iymaan, taqwa, amani na uliosalimika na kila ovu, kwani Allaah (سبحانه وتعالى) Atatazama katika nyoyo za watu. [Rejea Hadiyth namba 1] [Ash-Shu'araa 26: 88-89, Aal-'Imraan 3: 91, Ghaafir 40: 19, At-Taghaabun 64: 4, Al-Mulk 67: 13].
7. Moyo ni mfalme wa viungo vyote, hivyo Muislamu anapaswa kuchunga moyo wake daima asifuata matamano ili athibitike katika yanayomridhisha Allaah (سبحانه وتعالى). Na hilo litaweza kupatikana tu lau tutayaendea ya 'Ibaadah na kujiepusha ya haramu.
8. Kuna umuhimu mkubwa sana tukizitakasa nyoyo zetu.

⁷ Aal-'Imraan (3: 7).

Hadiyth Ya 64
Wema Ni Tabia Njema, Na Dhambi Ni Yenye Shaka Katika Nafsi Na
Kuchukizwa Na Watu

عَنْ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ (رضي الله عنه) عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ)) مسلم

Imepokelewa kutoka kwa An-Nawwaas bin Sam'aan (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Wema ni tabia njema, na dhambi ni jambo lenye kutia shaka katika nafsi yako na ukachukia watu wasije wakalijua**)).⁸

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Maana ya Al-Birr ni aina zote za wema, hivyo asidharau mtu kufanya jambo lolote la kheri. [Al-Baqarah 2: 177].

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَءَاتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينِ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ
بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالصَّرَاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

**((Si wema [pekee] kuwa mnaelekeza nyuso zenu upande wa
Mashariki na Magharibi walakini wema [hasa] ni mwenye kuamini
Allaah na Siku ya Aakhirah na Malaika na Kitabu na Manabii, na
akawapa mali juu ya kuipenda kwake jamaa wa karibu na mayatima
na masikini na msafiri [aliye haribikiwa] na waulizao [waombao
msaada] na katika kukomboa [kuacha huru] watumwa na
akasimamisha Swalaah, na akatoa Zakaah na watimizao ahadi zao
wanapoahidi, na wanaosubiri [wavumiliao] katika shida na dhara na
katika vita. Hao ndio ambao wamesadikisha na hao ndio Muttaquwn
[wamchao Allaah])).⁹**

⁸ Muslim.

⁹ Al-Baqarah (2: 177).

2. Muislamu amesisitizwa kuwa na tabia njema, kwani itampatia manufaa Aakhirah, mojawapo ni kuwa karibu na Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) Peponi kama ilivyothibiti. [Rejea Hadiyth No 67, 127].
3. Kutambua kitendo cha dhambi ni kwa alama mbili: Kwanza ni kusitasita katika nafsi, inapasa haraka aiachilie mbali mtu, na pili ni kuchukia mtu asijue jambo ovu analotenda.
4. Hadiyth hii ni dalili kwamba nafsi imeumbwa katika "fitwrah" yaani, maumbile ya asili ya Kiislamu [Hadiyth: **((Kila kinachozaliwa kinazaliwa katika Fitwrah...))**].¹⁰ [Rejea pia: Al-A'raaf 7: 172].
5. Rahma ya Allaah (سبحانه وتعالى) kwamba Hamhesabii mtu kitendo kiovu kikibakia katika nafsi bila ya kukitenda. Ama pale anapokitenda, ndipo atakapokuwa ameingia katika dhambi. Ni Rahma pia kwamba kila jambo la kheri analolitilia niyyah Muislamu, lina thawabu japo kama hakuwahi kulitenda. Na anapolitenda hupata thawabu mara kumi [Al-An'aam: 160] [Hadiyth: **((Allaah Ameandika mema na mabaya. Kisha Akayabainisha. Basi atakayetia niyyah kutenda jema kisha asilifanye, ataandikiwa jema moja kamili. Atakapofanya hima na akalitenda, ataandikiwa mema kumi hadi kuzidi mia saba na ziada nyingi. Na atakayetia niyyah kufanya kitendo kibaya kisha asikifanye, ataandikiwa jema moja kamili. Atakapokifanya, ataandikiwa dhambi moja))**].¹¹
6. Hadiyth hii ni miongoni mwa zinazojulikana kuwa ni: 'Jawaami'ul-Kalim' (Mjumuisho wa maana nyingi katika maneno machache) aliyopewa Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم).

---

¹⁰ Al-Bukhaariy na Muslim.

¹¹ Al-Bukhaariy na Muslim.

Hadiyih Ya 65 Hatoingia Peponi Mwenye Chembe Ya Kiburi; Nacho Ni Kukataa Haki Na Kudharau Watu

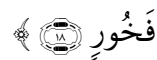
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ)) قَالَ رَجُلٌ: إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا وَنَعْلُهُ حَسَنَةً. قَالَ: ((إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، الْكِبَرُ بَطْرُ الْحَقِّ وَغَمَطُ النَّاسِ)) مسلم

Imepokelewa kutoka kwa 'Abdullaah bin Mas'uwd (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Hatoingia Peponi ambaye moyoni mwake mna kiburi uzito wa atomu**)). Mtu mmoja akauliza: “Mtu hupenda nguo yake iwe nzuri na viatu vyake viwe vizuri [itakuwaje?]” Akasema: ((**Hakika Allaah ni Mzuri Anapenda Uzuri. Kiburi ni kukataa haki na kudharau watu**)).¹²

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Uovu wa kuwa na kiburi ni sifa mbaya sana Anayoichukia Allaah (سبحانه), kwani hata kama mtu ana chembe cha kiburi hatoingia Peponi. [An-Nisaa 4: 36, Al-Hadiyd 57: 23, Ghaafir 40: 35].

﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ

((**Na usigeuze kidevu chako [kwa ujeuri, kuwabeua] kwa watu wala usitembee katika ardhi kwa maringo. Hakika Allaah Hampendi kila ajivunae, ajifakharishaye**)).¹³

2. Ni maasi ya kwanza kutendwa pale Ibliys alivyofanya kiburi kutokumsujudia Aadam (عليه السلام) na kujiona yeye ni bora zaidi. [Swaad 38: 75-76, Al-Hijr 15: 32-33, Al-A'raaf 7: 12]
3. Kiburi kinaweza kuwa ni kukataa haki katika shari'ah za Dini kama alivyokataa Ibliys amri ya Allaah (سبحانه وتعالى).

¹² Muslim.

¹³ Luqmaan (31: 18).

4. Kiburi kinaweza kuwa ni kudharau watu, kujiona, kujigamba, kujifakharisha kwa watu kwa ukabila, uzuri, mavazi, mali, elimu n.k. yote hayamfai mtu kitu Aakhirah akiwa ana chembe ya kiburi moyoni mwake. [Kisa cha Qaaruun - Al-Qaswasw 28: 76-83].
5. Kujiipamba na kuvaa mavazi mazuri masafi ni katika mambo mazuri katika Uislamu [Al-A'raaf 7: 31-32].

Hadiyth Ya 66
Nyumba Za Peponi Kwa Mwenye Tabia Njema Na Anayeacha Mabishano
Na Mjadala Wenye Shaka Na Wa Uongo

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((أَنَا زَعِيمٌ بَيِّتٍ فِي رِبْضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا، وَبَيِّتٍ فِي وَسْطِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ وَإِنْ كَانَ مَارِجًا، وَبَيِّتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ لِمَنْ حَسَنَ خُلُقَهُ)) حديث صحيح رواه أبو داود بإسناد صحيح

Imepokelewa kutoka kwa Abu Umaamah Al-Baahiliy (رضي الله عنه) amesema: Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: **((Mimi ni mdhamini wa nyumba ya kando ya Pepo kwa anayeacha mabishano [wenye shaka] hata kama ni mwenye haki, na ni mdhamini wa nyumba iliyo katikati ya Pepo kwa anayeacha uongo japo ni kwa mzaha, na mdhamini wa nyumba iliyo mahala pa juu zaidi ya Pepo kwa ambaye tabia yake ni njema)).¹⁴**

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Fadhila ya subira katika kudhulumiwa mtu anapoacha mjadala usioleta manufaa ili kuepusha magomvi.

﴿وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا ۖ فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ ۗ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾ وَلِمَنْ أَنْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِّنْ سَبِيلٍ ﴿٤٢﴾ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۗ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٣﴾ وَلِمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ ۖ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٤﴾﴾

((Na malipo ya ubaya ni ubaya ulio sawa na [ubaya] huo. Lakini anayesamehe na kusuluhisha ugomvi, ujira wake uko kwa Allaah, bila shaka Yeye Hawapendi madhalimu)) ((Na wale wanaolipizia kisasi baada ya kudhulumiwa, hao hakuna njia ya kulaumiwa)) ((Bali lawama iko juu ya wale wanaodhulumu watu na wakawafanyia jeuri katika ardhi pasipo haki. Hao ndio watakaopata adhabu iumizayo)) ((Na anayesubiri na kusamehe [atalipwa wema wake], bila shaka hilo ni katika mambo makubwa ya kuazimiwa kufanywa)).¹⁵

¹⁴ Hadiyth Swahiyh ameipokea Abu Daawuud isnaad yake ni Swahiyh.

¹⁵ Ash-Shuwraa (42: 40-43).

2. Kuacha mzaha na maneno ya upuuzi ni sifa miongoni mwa sifa zitakazompatia Muumin Pepo ya Firdaws [Al-Muuminuwn 23: 1-11].
3. Tabia njema ni mzizi wa kumuongoa Muislamu kwa kila upande na kumpatia fadhila za kila aina na malipo makuu kabisa ni ya mwenye tabia njema.
4. Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amesisitiza sana Muislamu kuwa na tabia njema katika Hadiyth kadhaa na malipo yake si Pepo tu bali kuwa karibu naye huko [Rejea Hadiyth namba 65, 67, 127].
5. Fadhila za kuacha uongo ambao unamuingiza mtu katika unafiki na moto hata kama ni kwa mzaha tu.
6. Tusiwe ni wenye kupuuzia jambo hata tukiliona kuwa ni dogo sana kwa mizani zetu.

Hadiyth Ya 67

Sahilisheni, Msifanye Uzito, Wabashirieni Msiwakimbize Watu Katika Dini

عَنْ أَنَسٍ (رضي الله عنه) عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا وَلَا تُنْفِرُوا)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Anas (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى الله عليه وآله) amesema: ((**Sahilisheni wala msifanye uzito, wapendekezeni watu kheri na muwabashirie wala msiwakimbize**)).¹⁶

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Dini yetu ya Kiislamu ni nyepesi ila watu wenyewe wanaitilia uzito. [Al-Hajj 22: 78].
2. Haipasi kuwafanyia Waislamu uzito katika Dini na kuwakimbiza, hasa anapofanya da'wah mtu anapaswa atumie mawaidha mema na hikma.

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۚ وَجِدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

((Waite [watu] katika njia ya Mola wako kwa hikma na mawaidha mazuri, na jadiliana nao kwa namna iliyo bora. Hakika Mola wako Ndiye Anayemjua aliyepotea katika njia Yake naye Ndiye Anayewajua walioongoka)).¹⁷

3. Muislamu anapaswa kumbashiria mwenziwe kila la kheri na kumpendelea mazuri. [Rejea Hadiyth namba 21].
4. Hadiyth hii ni asili ya dalili ya kwamba Uislamu ni Dini nyepesi na sahali katika amri na fardhi zake na shari'ah ambazo hazimkalifishi mtu zaidi ya asiyoyaweza. [Al-Baqarah 2: 185, 286, Al-Maaidah 5: 6, An-Nuwr 24: 61, Al-Fat-h 48: 17, At-Tawbah 9: 91].
5. Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) mwenyewe ametumwa kwetu kutusahilishia mambo yetu ya Kidini [al-A'raaf 7: 157].

¹⁶ Al-Bukhaariy na Muslim.

¹⁷ An-Nahl (16: 125).

6. Mtu kujitakia mazito katika Dini hakutampeleka mbali, kwani ndio sababu kuu ya watu kushindwa kutekeleza mambo yake.

Hadiyth Ya 68 Kuona Hayaa; Kusitahi Ni Katika Iymaan

عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَهُوَ يَعِظُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((دَعُهُ فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Ibn 'Umar (رضي الله عنهما) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) alipita kwa mtu miongoni mwa Answaar akimnasihi nduguye kuhusu kuacha kuona hayaa. Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) akasema: ((**Mwache, kwani hayaa ni katika Iymaan**)).¹⁸

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Neno lenyewe la 'hayaa' asili yake ni 'hayaat' yaani uhai. Na uhai wa binaadamu ima uhai wa kutenda mazuri au maovu. [Al-Nahl 16: 97].
2. Hayaa imeambatanishwa na Iymaan, palipo na hayaa pana Iymaan, na palipo na Iymaan pana hayaa.
3. Hayaa ni aina mbili: Inayohusu Dini na inayohusiana na watu, na baina yake kuna haya nzuri na mbaya. Hayaa nzuri inayohusiana na Dini ni kuacha kutenda jambo linalochukiza mbele ya Allaah (سبحانه وتعالى) au limekatazwa na Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم). Hayaa mbaya inayohusiana na Dini, ni kuona aibu baada ya kufanya kitendo ambacho Allaah (سبحانه وتعالى) na Mjumbe Wake (صلى الله عليه وآله وسلم) amekikataza. Hayaa nzuri inayohusiana na watu ni kuacha kitendo kinachotia aibu kwa watu kama mke kutokumtolea ujeuri mumewe mbele za watu. Na hayaa mbaya inayohusiana na watu ni kama vile mwanamke kuvaa mavazi yasiyositiri mwili wake na yasiyo ya heshima mbele ya watu.
4. Kila anapokuwa na hayaa zaidi mtu, ndipo Iymaan yake inapozidi, kwani anapotaka kufanya kitendo kiovu hukumbuka kwamba Allaah (سبحانه وتعالى) Anamuona japo Yeye hamuoni, na hivyo huona hayaa na huomba maghfira.

¹⁸ Al-Bukhaariy na Muslim.

﴿وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ

وَمَنْ يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٢﴾﴾

((Na wale ambao wanapofanya *faahishah* [machafu ya zinaa, uovu n.k.] au wakajidhulumu nafsi zao; humkumbuka Allaah, wakaomba maghira kwa madhambi yao. Na nani anayeghufuria madhambi isipokuwa Allaah? Na hawaendelei katika waliyoyafanya na wao wanajua)).¹⁹

Hivyo inamzidishia mtu taqwa ya hali ya juu na kufikia daraja ya ihsaan [Rejea Hadiyith namba 2 katika Aruba'iyin An-Nawawiy ya Jibriyl kuhusu Uislamu, Iymaan, Ihsaan].

5. Haya isiwe kisingizio cha kutokutenda mema.

---

¹⁹ Aal-'Imraan (3: 135).

Hadiyth Ya 69
Aliye Na Daraja Mbaya Mno Mbele Ya Allaah Siku ya Qiyaamah Ni Yule
Anayeeneza Siri Ya Mkewe

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((إِنَّ مِنْ أَشَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلَ يُفْضِي إِلَى امْرَأَتِهِ وَتُفْضِي إِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا)) مسلم

Imepokelewa kutoka kwa Abu Sa'iyd Al-Khudriyy (رضي الله عنه) amesema: Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Hakika mwenye daraja mbaya mno mbele ya Allaah siku ya Qiyaamah, ni mwanamume anayejamiiana na mkewe kisha akaeneza siri yake**)).²⁰

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Kutoa siri ni miongoni mwa madhambi makubwa.
2. Tahadharisho kali la kutangazia siri ya chumbani mwa wanandoa kwamba atapata daraja mbaya mno mbele ya Allaah (سبحانه وتعالى).
3. Kuhifadhi haki za mke na mume. Hii inamhusu mke pia ambaye anatakiwa ajilinde yeye sitara yake, na ahifadhi mambo ya mumewe hasa anapokuwa mumewe hayupo naye, na kutokutoa siri zao. [An-Nisaa 4: 34].

﴿فَالصَّالِحَتُ قَنِيتٌ حَفِظَتْ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ...﴾

((**Basi wanawake wema, ni walio watiifu, wenye kuhifadhi [hata] wanapokuwa hawapo [waume zao] kwa Anavyotaka Allaah wajihiifadhi kwa vile Allaah Amewahifadhi ...**))²¹

4. Uislamu unahimiza kuhifadhiana siri baina ya mke na mume na watu kwa ujumla. [Rejea Hadiyth namba 23].
5. Vitendo vya ndoa baina ya mume na mke ni vitendo vya aibu vinavyopasa Muislamu awe na haya, na hivyo ni kuthibitisha Ilymaan yake. [Rejea Hadiyth namba 69].

---

²⁰ Muslim.

²¹ An-Nisaa (4: 34).

6. Uovu wa kutoa siri baina ya wanandoa ni mkubwa. Mtume (صلى الله عليه) amesema kuwa mfano wake ni kama wa shaytwaan mwanamme na mwanamke kukutana njiani na kufanya kitendo hicho mbele ya macho ya watu].²²

---

²² Abu Daawuwd.

Hadiyth Ya 70
Usiwe Mwenye Kuzoea Kufanya 'Ibaadah Ya Sunnah, Naafilah, Kisha
Ukaiacha

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ (رضي الله عنهما) قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((يَا عَبْدَ اللَّهِ، لَا تَكُنْ مِثْلَ فَلَانٍ كَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa 'Abdullaah bin 'Amru bin Al-'Aasw (رضي الله عنهما) amesema: "Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) aliniambia: ((**Ee 'Abdullaah! Usiwe kama fulani, alikuwa akiamka usiku kuswali akaacha Qiyaamul-layl (kisimamo cha usiku kuswali)**)).²³

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Fadhila za kudumisha 'amali njema japokuwa ni kidogo ((**'amali bora kabisa Azipendazo Allaah ni zenye kudumu japokuwa ni chache**)).²⁴
2. Umuhimu wa kuwa na istiqamah (msimamo) katika 'Ibaadah. [Fussilat 41: 30-32, Al-Ahqaa'f 46: 13-14, Al-Ma'aarij 70: 23]

﴿وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾

((**Na umwabudu Mola wako mpaka ikufikie yakini [nayo ni mauti]**)).²⁵

[Rejea Hadiyth namba 7]

[Rejea pia Hadiyth namba 21 Aruba'iyn An-Nawawiy: Kutoka kwa Abu 'Amr, vile vile [anajulikana kama] Abu 'Amra Sufyaan bin Abdillaah (رضي الله عنه) ambaye amesema: "Nilisema: Ee Mjumbe wa Allaah! Niambie kitu kuhusu Uislamu ambacho siwezi kumuuliza mtu yeyote ila wewe. Akasema (Mtume صلى الله عليه وآله وسلم): ((**Sema: Namuamini Allaah, kisha kuwa mwenye kunyooka**)).²⁶ [(kwa kuendelea kufanya 'Ibaadah na kuwa na msimamo madhubuti katika Dini)].

---

²³ Al-Bukhaariy na Muslim.

²⁴ Al-Bukhaariy na Muslim.

²⁵ Al-Hijr (15: 99).

²⁶ Muslim.

3. Kuacha 'Ibaadah au 'amali njema alizozioea mtu, ni dalili ya kushughulishwa na dunia na kuwa mbali na Allaah (سبحانه وتعالى).
4. Uislamu unapendelea wastani au ukatikati hata katika 'Ibaadah, ili asijikalifishe mtu au kujichosha. [Makatazo ya Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) kwa Swahaba 'Abdullaah bin 'Amru bin Al-'Aasw kufunga siku zote na kuswali kucha]. [Rejea Hadiyth namba 12].